

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Informatiebulletin

December 2016

*>> Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal Ondernemen*

Informatiebulletin

December 2016

Colofon

Contactgegevens	T 070 3786448 VR@minez.nl www.RVO.nl Postbus 20401 2500 EK Den Haag
Auteurs	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland Team Uitvoering Visserijregelingen Team Subsidies
DoMuS nummer	16198807

Dit bulletin is samengesteld door het Team Uitvoering Visserijregelingen (VIR) bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Als er over de inhoud van dit bulletin vragen zijn dan is VIR op de volgende manieren bereikbaar:

Telefoon: 070 378 6448
Email: VR@minez.nl
Postadres: Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag

Inhoud

Colofon—2

1 Inleiding—5

2 Algemeen—7

2.1 Formulier aangifte van wijziging vergunningen en huurovereenkomsten visserij—7

3 Zeevisserij—9

3.1 Aanpassingen kabeljauwherstelplan—9

3.1.1 Gevolgen aanpassing zeedagen regime—9

3.1.2 Visserijspanningsregime BT1 en BT2 blijft—9

3.1.3 Wijzigingen voorwaarden vismachtiging lange termijn herstelplan kabeljauw—9

3.2 Fully Documented Fisheries project wordt afgerond—10

3.3 Trackrecords—10

3.4 Aanpassing voorschriften toestemming pulsvisserij platvis—11

3.5 Het contingentenstelsel in 2017—12

3.5.1 Het uitvaarverbod—12

3.5.2 Voorbeelden uitvaarverbod contingentenstelsel—14

3.5.3 Vissoort aan boord waarvoor u geen vangstrechten heeft, wat nu?—16

3.5.4 Reserves voor aanlandcontingenten—17

3.5.5 50 kg regel en aanlandcontingenten—17

3.5.6 Voorheen onverdeelde bijvangsthoeveelheden—18

3.5.7 Prijsbepaling aanlandcontingent—18

3.5.8 Voorbeelden aanlandcontingenten—19

3.6 De aanlandplicht in 2017—20

3.6.1 Samenstelling quota: veranderingen en top-ups—20

3.6.2 Top-ups voor de aan te landen bijvangsten—21

3.7 Maatregelen ter bescherming van de zeebaars—23

3.8 Bijlagen TAC en Quotaverordening 2017—24

3.9 Elektronisch logboek en gebruik juiste berichtcodes—24

3.9.1 Maaswijdte opgeven bij gebruik kieuwnetten, warnetten en schakelnetten—24

3.9.2 Gebruik onbekende havencodes niet meer toegestaan—25

3.10 E-lite systeem wordt online vervanger papieren logboeken—25

4 Kust- en Binnervisserij—27

4.1 Onderhoud mosselpercelen: het gebruik van de slibschaaf—27

4.2 Aanpassing tenaamstelling reguliere handkokkelvergunningen—27

4.3 Maatregel tegen oneigenlijke inzet vaste vistuigen Oosterschelde—28

4.4 Aalvangst opgaves—29

5 Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV)—31

5.1 Planning openstelling subsidieregelingen 2017—31

Bijlage I Visserijinspanning 2017—35

Bijlage II Contingentpercentages 2017 ten opzichte van 2016—36

Bijlage III Bijvangsthoeveelheden 2017—37

Bijlage IV Niet opengestelde quota 2017—38

1 Inleiding

Voor u ligt het informatiebulletin regelgeving visserij van december 2016. U vindt hierin informatie over een aantal belangrijke ontwikkelingen en wijzigingen in de Visserijregelgeving, zowel op het gebied van de kust- en binnenvisserij als de zeevisserij.

Een aantal onderwerpen op visserijgebied zijn in het informatiebulletin van november 2016 reeds aan de orde gekomen. We hebben gemeend deze, gezien hun belang, in dit bulletin nog eens verder toe te lichten. We beschrijven een aantal aanpassingen die per 1 januari 2017 ingevoerd worden, zoals de aanpassing van het contingentenstelsel in relatie tot de aanlandplicht en de voorschriften voor de pulsvisserij op platvis.

Ook wordt ingegaan op een aantal maatregelen die in 2017 niet meer voortgezet worden. In het kader van de aanpassing van het kabeljauwherstelplan per 1 januari 2017 zal het zeedagenregime zoals we dat kennen volgend jaar deels vervallen en van de maatregelen uit het nationale kabeljauwherstelplan vervallen de gebiedssluitingen en het camera-project (Fully Documented Fisheries).

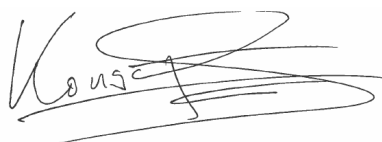
Daarnaast beschrijven we een aantal ontwikkelingen op het gebied van de kust- en binnenvisserij, te weten: het gebruik van de slibschaaf op mosselpercelen, de maatregelen tegen oneigenlijke inzet van vaste vistuigen op de Oosterschelde en de nieuwe wijze van uitgifte van de reguliere vergunningen voor de handkokkelvisserij.

Achterin het bulletin is een overzicht opgenomen van subsidieregelingen die in 2017 in het kader van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) worden opengesteld.

Anders dan u gewend was, is een aantal bijlagen die u achterin de december-uitgave aantrof niet in deze editie meegestuurd. De bijlagen Vangstverboden 2017, Nederlands quotum 2017 en Europees quotum 2017, zullen eind februari/begin maart 2017 aan u worden toegezonden.

Het jaar 2016 was voor veel ondernemers in de visserij een succesvol jaar. Ik hoop dat deze trend ook in 2017 doorzet. Ook volgend jaar kunt u rekenen op onze inzet. Ik wens u een goed en gezond 2017.

Met vriendelijke groet,

Konstant Vossen
Teammanager Uitvoering Visserijregelingen RVO

2 Algemeen

2.1 **Formulier aangifte van wijziging vergunningen en huurovereenkomsten visserij**

Het formulier getiteld "Aangifte van wijziging vergunningen en huurovereenkomsten visserij" is recent geactualiseerd en uitgebreid. Het formulier kan nu ook voor wijzigingen van de navolgende documenten gebruikt worden:

- huurovereenkomsten voor de schelpdierhangcultuur;
- schriftelijke toestemming voor de sleepnetvisserij;
- vergunning mosselzaadvissersij;
- vergunning mosselzaadinvanginstallatie (MZI);
- vismachtiging Langetermijn kabeljauw herstelplan;
- schriftelijke toestemming voor de sleepnetvisserij in de Voordelta;
- bewijs van visserijcapaciteit;
- visvergunning met daarop de vermelding voor:
 - het recht om te mogen vissen op zeebaars in de visserijzone
 - de stand want visserij in de visserijzone.

Het meesturen van een origineel document bij dit formulier is niet meer nodig. Met het formulier wordt het ook mogelijk om de gebruiker van een reguliere handkokkelvergunning te wijzigingen. Hierover leest u meer in paragraaf 4.2 'Aanpassing tenaamstelling reguliere handkokkelvergunningen'.

Dit formulier is te vinden op de website Mijn.RVO.nl, onder "vergunning en erkenning aanvragen" en dan "onthefing en vergunning Visserijwet". Onder "Direct regelen", vindt u de link "wijzigingen doorgeven (pdf)" en door hierop te klikken kunt u het formulier openen.

Voor vragen over dit formulier kunt u telefonisch contact met ons opnemen per telefoon (088 042 42 42 (lokaal tarief)) of per e-mail (VR@minez.nl).

3 Zeevisserij

3.1 Aanpassingen kabeljauwherstelplan

3.1.1 Gevolgen aanpassing zeedagen regime

Het kabeljauwherstelplan wordt aangepast per 1 januari 2017. De belangrijkste consequenties van deze aanpassing zijn:

- De visserij-inspanning van de vloot gemeten in kW dagen (zeedagen) vervalt, met uitzondering voor de vistuig categorieën BT1 en BT2.
- De voorwaarden van de vismachtiging lange termijn herstelplan kabeljauw wijzigen.
- Het regime van trackrecords wijzigt niet. Dit betekent dat u nog steeds trackrecords moet hebben voor een vissersvaartuig vanaf 10 meter om met vistuigen die behoren tot de vistuig categorieën TR, GN en BT te kunnen vissen.

3.1.2 Visserij-inspanningsregime BT1 en BT2 blijft

Met de herziening van het kabeljauwherstelplan is het betreffende inspanningsregime per 1 januari 2017 afgeschaft. Vanaf 1 februari 2017 geldt wel het inspanningsregime op basis van het herstelplan tong en schol. Binnen dit herstelplan is voor de vistuig categorieën BT1 en BT2 een inspanningsregime van kracht voor ICES gebied IV voor vissersvaartuigen vanaf 10 meter. Dit regime treedt in werking met ingang van 1 februari 2017. In bijlage IIa van de TAC en Quota Verordening staat de hoeveelheid kW-dagen die beschikbaar zijn voor BT1 en BT2. Deze hoeveelheid is ook vermeld in Bijlage I van dit informatiebulletin.

3.1.3 Wijzigingen voorwaarden vismachtiging lange termijn herstelplan kabeljauw

Met de aanpassingen van het kabeljauwherstelplan komen de meeste voorwaarden van de vismachtiging lange termijn herstelplan kabeljauw te vervallen. De voorwaarden die gehandhaafd blijven staan in artikel 86 en 86a van de Uitvoeringsregeling zeevisserij. Dit betreft de netaanpassingen voor de vistuig categorieën TR1 en TR2 en de voorwaarden voor het verkrijgen van een vismachtiging. De voorwaarde in artikel 16, lid 2 onder b over de maximale aanwezigheid van tien dagen van een vissersvaartuig met vistuigcategorie TR1 of TR2 in een tijdvak van twee aaneengesloten weken in een gebied binnen het kabeljauwherstelplan, de zogenaamde tien dagenregeling, vervalt. Ook de overige voorwaarden op de vismachtiging in het kader van het kabeljauwherstelplan vervallen. Dit betekent dat de volgende maatregelen, op grond van artikel 98, lid 4 van de Uitvoeringsregeling zeevisserij niet meer gelden vanaf 1 januari 2017:

- de Real Time Closures en de seizoenssluitingen: de voor een kalendermaand of periode gesloten gebieden voor TR vaartuigen;
- de move on bepaling: wanneer in twee opvolgende trekken meer dan 5% (geschat gewichtspercentage) kabeljauw in de netten zit (maats en ondermaats) moet een vaartuig 5 zeemijlen doorvaren, gemeten vanaf elke positie van de laatste trek, alvorens opnieuw te vissen;
- de verplichte deelname aan het onderzoek 'kabeljauw monitoring';
- het maximale motorvermogen van 700 kW en 500 kW voor vissersvaartuig die de twinrigvisserij respectievelijk de flyshootvisserij uitoefenen.

De gewijzigde voorwaarden zullen opgenomen worden in de vismachtiging die u voor 1 februari 2017 ontvangt.

De overige gebieden of maatregelen waarvoor een effort-regime of herstelplan geldt, zoals bijvoorbeeld voor gebied VII of het herstelplan voor Heek, blijven ongewijzigd. De voorwaarden op de vergunning voor de demersale visserij in het Kanaal (gebied VIIId) blijven ongewijzigd.

3.2 Fully Documented Fisheries project wordt afgerond

Na vier jaar komt er een einde aan het Fully Documented Fisheries (FDF) project. In de TAC en Quota verordening 2017 is het FDF-project niet meer opgenomen.

Door vaartuigen die gericht op kabeljauw vissen uit te rusten met een camerasysteem (Closed Circuit Television of CCTV) is in beeld gebracht wat de vangstsamenstelling van deze vaartuigen is en of een vangstquotum in combinatie met CCTV een doeltreffend middel is om de vangst te controleren en discards te vermijden. Onderzoeksinstituut Wageningen Marine Research heeft de camerabeelden uitgelezen en verschillende wetenschappelijke publicaties uitgebracht met haar bevindingen.

Belangrijkste conclusies: Het camerasysteem is een nauwkeurige en kosteneffectieve monitoringsmethode voor de kabeljauwvisserij. Daarnaast is de combinatie van camera's en vangstquotum inderdaad een doeltreffend middel gebleken om de vangst te controleren en discards te vermijden.

3.3 Trackrecords

Zoals gezegd wijzigt het regime van de trackrecords niet. Omdat er soms onduidelijkheid lijkt te bestaan over trackrecords hieronder enige toelichting.

Trackrecords zijn historische prestaties (visserijverleden) van een vissersvaartuig. De bron van deze historische prestaties zijn de gegevens van de logboeken die door de eigenaar van het vaartuig zijn ingeleverd. In artikel 86a van de Uitvoeringsregeling zeevisserij staan de voorwaarden voor het verkrijgen van een vismachtiging om in de verschillende geografische gebieden te mogen vissen opgenomen.

Trackrecords zijn dus de prestaties van een vaartuig. Wordt een vaartuig definitief uit het visserijregister verwijderd - nadat het is vergaan, naar het buitenland verkocht, gesloopt of uit de vaart genomen - , dan blijven die prestaties van het vaartuig in VIRIS staan tot het moment dat de laatste eigenaar schriftelijk aangeeft dat ze geheel of gedeeltelijk voor een ander vaartuig of vaartuigen kunnen worden bestemd.

Als het vaartuig binnen Nederland van eigenaar verandert gaan in beginsel de trackrecords met het vaartuig mee naar de nieuwe eigenaar. Tenzij de oude eigenaar de trackrecords voor een ander vaartuig of vaartuigen wil bestemmen. Als dat zo is moet hij dit uitdrukkelijk schriftelijk vooraf aan Uitvoering Visserijregelingen melden. Hij ontvangt hiervan een schriftelijke bevestiging.

Trackrecords horen dus bij vaartuigen. Verzoeken om trackrecords over te dragen zonder dat in het verzoek wordt aangegeven voor welk vaartuig ze bestemd zijn, worden niet in behandeling genomen. Trackrecords kunnen uitsluitend naar een ander vaartuig worden overgedragen, als het motorvermogen van het vaartuig (of de vaartuigen) waar de trackrecords naar toe gaan, gelijk of minder is dan het motorvermogen van het vaartuig waar ze vanaf komen.

3.4 Aanpassing voorschriften toestemming pulsvisserij platvis

De voorschriften voor de pulsvisserij op platvis zijn per 1 januari 2017 gewijzigd. Hierover zijn de toestemminghouders in november geïnformeerd. De gewijzigde voorschriften maken een betere handhaving en controle mogelijk en zijn tot stand gekomen in nauw overleg met het beleidsdepartement, de Nederlandse voedsel- en warenautoriteit, de visserijsector en de fabrikanten van de pulsinstallaties.

Naast het opstellen van een technisch dossier voor aan boord (TDB), komt er ook een technisch dossier fabrikanten (TDF). Het TDB dient vanaf 1 januari 2017 aan boord te zijn. In het TDB wordt een actuele beschrijving gegeven van de pulsinstallatie waarmee wordt gevestigd. Bij controle moet dit dossier kunnen worden getoond. Het TDF beschrijft specifieke onderdelen van de pulsinstallatie en is alleen opvraagbaar door de bevoegde autoriteiten.

Om te kunnen voldoen aan de gewijzigde voorschriften moeten de elektrodes en modules vervangen worden. Hiervoor geldt een overgangperiode. De elektrodes zullen vanaf 1 maart 2017 moeten voldoen aan de gestelde voorschriften en de modules uiterlijk per 1 maart 2018. Om tot een internationale norm te komen om de controle verder te verbeteren wordt er op initiatief van de sector een normalisatie procedure opgestart. Deze stap levert een bijdrage aan de verdere ontwikkeling en acceptatie van de pulsvisserij.

3.5 Het contingentenstelsel in 2017

In Nederland kennen we, in bepaalde gebieden, contingenten voor de vissoorten blauwe wijting, grote zilversmelt, haring, horsmakreel, kabeljauw, makreel, schol, tong en wijting. Daarnaast zijn er vangsthoeveelheden, bedoeld in artikel 24 van de uitvoeringsregeling (hierna 'bijvangsthoeveelheden' genoemd) voor de soorten kabeljauw, wijting, makreel en horsmakreel. Onder de aanlandplicht blijft het verboden om met een vissersvaartuig zonder contingent, individueel aandeel of bijvangsthoeveelheid te vissen op gecontingenteerde soorten. Het kan echter voorkomen dat gecontingenteerde soorten, die onder de aanlandplicht vallen, onbedoeld worden bijgevangen en op grond van de aanlandplicht aan boord moeten worden gehouden en moeten worden aangeland. Deze hoeveelheden worden in mindering gebracht op het nationale quotum.

Zoals in de vorige uitgave van het informatiebulletin (editie november 2016) is aangekondigd, wordt per 1 januari 2017 de Uitvoeringsregeling zeevisserij gewijzigd, zodat het contingentenstelsel aansluit op de aanlandplicht. De belangrijkste aanpassingen worden hieronder verder toegelicht, ondersteund door een aantal praktische voorbeelden.

3.5.1 Het uitvaarverbod

Met ingang van 2017 is in artikel 21 van de Uitvoeringsregeling zeevisserij een uitvaarverbod opgenomen. Dit voor MFL1 geïntroduceerde uitvaarverbod houdt in dat het verboden is om met bepaalde vistuigen aan boord te varen of met deze vistuigen te vissen, wanneer men niet beschikt over vangstrechten voor de vissoorten die in de regel met dat vistuig worden gevangen. Een vangstrecht kan een contingent zijn, een individueel aandeel, of een op grond van artikel 24 toegestane vangsthoeveelheid, die wordt vermeld in bijlage 9, onderdeel A, bij de Uitvoeringsregeling zeevisserij. Hoewel deze hoeveelheden niet alleen bestemd zijn voor bijvangsten houden we in dit informatiebulletin de term bijvangsthoeveelheid aan om deze hoeveelheden aan te duiden. De bijvangsthoeveelheden 2017 zijn opgenomen in bijlage III van dit informatiebulletin.

Als een bepaalde vissoort meer dan 10% van de verwachte vangst met een bepaald vistuig uitmaakt, is een vangstrecht voor die vissoort verplicht gesteld voor gebruik van dat vistuig. Om te bepalen welke vissoorten in de regel met een bepaald vistuig worden gevangen, heeft Wageningen Marine Research (voorheen IMARES) onderzoek¹ uitgevoerd naar de verwachte vangst bij het gebruik van de verschillende vistuigen. Bij het vaststellen van de te verwachten vangst is daarbij uitgegaan van de gemiddelde vangstsamenstelling van alle vissersvaartuigen die gebruik hebben gemaakt van het desbetreffende vistuig op basis van de beschikbare gegevens uit de meest recente periode (2012-2015). Indien nieuwe gegevens over de vangstsamenstelling per vistuigcategorie daartoe aanleiding geven, zal de Uitvoeringsregeling zeevisserij op dit punt worden aangepast.

In tabel 1 ziet u welke vangstrechten u nodig heeft als u met een in het MFL1 segment geregistreerd vissersvaartuig wilt uitvaren met bepaalde vistuigen.

¹ A.T.M. van Helmond en N.A. Steins, 2016. Vangstsamenstelling per tuicategorie; Herziening contingentenstelsel in de Nederlandse visserij in het kader van de aanlandplicht. Wageningen Marine Research Wageningen UR (University & Research centre), Wageningen Marine Research rapport rapportnummer C107/16.

Tabel 1. Vistuigen met de codes, in voorkomend geval de maaswijdte en bijbehorende vissoorten die meer dan 10% van de verwachte vangst uitmaken (codes zoals genoemd in bijlage XI van de uitvoeringsverordening controleverordening). Voor deze soorten is een vangstrech verplicht. Voor onderstreepte soorten geldt in 2017 een aanlandplicht bij gebruik van desbetreffend vistuig.

Vistuig	Code	Maaswijdte	Vissoort
Boomkor	TBB	≥ 120 mm	<u>Schol</u>
Boomkor	TBB	80-119 mm	<u>Tong</u> , schol
Bodemottertrawl, Dubbele-bordentrawls, Bodemspantrawls, Deense zegen, Schotse spanzegen	OTB, OTT, PTB, SDN, SPR	70-119 mm	<u>Schol</u> *
Bodemottertrawl, Dubbele-bordentrawls, Bodemspantrawls, Deense zegen, Schotse spanzegen	OTB, OTT, PTB, SDN, SPR	≥120 mm	<u>Schol</u> , <u>kabeljauw</u>
Schotse zegen	SSC	100-119 mm	<u>Schol</u>
Schotse zegen	SSC	≥120 mm	<u>Schol</u> , <u>kabeljauw</u>
Kieuwnetten, geankerd kieuwnet, kieuwnet (drijfnet), kieuwnet (omringend), Combinatie van kieuw- en schakelnetten, schakelnetten	GN, GNS, GND, GNC, GTN, GTR	90-109 mm	Tong
Kieuwnetten, geankerd kieuwnet, kieuwnet (drijfnet), kieuwnet (omringend), Combinatie van kieuw- en schakelnetten, schakelnetten	GN, GNS, GND, GNC, GTN, GTR	140-270 mm	Kabeljauw
Handlijnen en hengelsnoeren (machinaal)	LHM		Makreel
Handlijnen en hengelsnoeren (met de hand bediend)	LHP		<u>Kabeljauw</u>

* Voor schol geldt in 2017 wel een aanlandplicht in trawlnetvisserij ≥ 100 mm, maar geen aanlandplicht in trawlnetvisserij 70-99 mm.

Voor MFL2 geldt per 1 januari 2017 een verbod op het gebruik van vistuigen waarvan is aangetoond dat hiermee gecontingenteerde soorten worden gevangen. Het gaat hierbij om vistuigen die in de periode 2012-2015 niet of beperkt zijn gebruikt door MFL2 vissers, of waarvan het gebruik al verboden was. Behalve het verbod om die vistuigen te gebruiken, is het ook verboden dergelijke vistuigen tijdens het varen aan boord te hebben (zie tabel 2).

Tabel 2 Uitvaarverboden voor MFL2. Het gebruik van de volgende vistuigen is niet toegestaan met een vaartuig uit het MFL2 segment (Codes zoals genoemd in bijlage XI van de uitvoeringsverordening controleverordening).

Visttuig	Code*	Maaswijdte
Boomkor	TBB	≥ 80 mm
Bodemottertrawl, Dubbele-bordentrawls, Bodemspantrawls, Deense zegen, Schotse spanzegen, Schotse zegen	OTB, OTT, PTB, SDN, SPR, SSC	≥100 mm
Handlijnen en hengelsnoeren (machinaal)	LHM	

3.5.2

Voorbeelden uitvaarverbod contingentenstelsel

Hieronder worden een aantal voorbeelden uitgelicht:

Voorbeeld 1. Boomkorvisserij 80 mm (BT2)

U wilt uitvaren met de boomkor (TBB) met een maaswijdte van 80mm (BT2). Cijfers van Wageningen Marine Research hebben uitgewezen dat gemiddelde vangsten in deze visserij voor tenminste 10% uit tong en voor tenminste 10% uit schol bestaan (zie tabel 1). In de boomkorvisserij 80-119 mm geldt in 2017 een aanlandplicht voor tong, Noorse garnaal, langoustines en schelvis.

Voor vaartuigen in het MFL1 segment met BT2 (boomkor) rechten moet daarom een contingent tong gelden om deze visserij te kunnen beoefenen. Vanwege het systeem van aanverwante soorten (dat voor tong en schol in stand blijft) heeft u in dat geval ook een contingent schol.

Als uw vaartuig staat ingeschreven in het MFL2 segment, dan is het niet toegestaan om uit te varen met de boomkor met maaswijdte 80mm aan boord.

Voorbeeld 2. Bordenvisserij 80 mm (TR2)

U wilt uitvaren met de bodemottertrawl (OTB) met maaswijdte van 80mm voor de borden visserij op de Noordzee. Cijfers van Wageningen Marine Research hebben uitgewezen dat gemiddelde vangsten in deze visserij voor tenminste 10% uit schol bestaan (zie tabel 1). Voor vaartuigen in het MFL1 segment met TR2 (borden) rechten moet daarom, zodra schol onder de aanlandplicht is gebracht, een contingent schol gelden om deze visserij te kunnen beoefenen.

In de trawlvisserij 70-99 mm geldt in 2017 een aanlandplicht voor tong, Noorse garnaal, langoustine en schelvis. Voor de trawlvisserij is er om die reden in 2017 nog geen verplichting om over een contingent schol te beschikken. Wanneer u geen contingent schol bezit en u vangt schol in de trawlvisserij dan moet deze overboord. Vanaf het moment dat schol in de TR2 visserij onder de aanlandplicht wordt gebracht, moet u

beschikken over een contingent schol als u deze visserij wilt (blijven) beoefenen. Vanwege het systeem van aanverwante soorten (dat voor tong en schol in stand blijft) heeft u in dat geval ook een contingent tong.

Als uw vaartuig staat ingeschreven in het MFL2 segment, dan is het gebruik van de bodemottertrawl (OTB) met maaswijdte van 70 tot en met 99mm voor de borden visserij op de Noordzee toegestaan. Als u daarbij initieel gequoteerde soorten bijvangt waarvoor een aanlandplicht geldt, bent u echter wel verplicht hiervoor een incidenteel aanlandcontingent te verwerven voor zover u niet bent aangesloten bij een PO of groep waaraan een groepscontingent is toegekend. In 2017 geldt dat in de trawlvisserij voor tong en schelvis.

Voorbeeld 3. Bordenvisserij 120 mm (TR1)

U wilt uitvaren met de bodemottertrawl (OTB) met maaswijdte van 120mm voor de borden visserij op de Noordzee. Cijfers van Wageningen Marine Research hebben uitgewezen dat gemiddelde vangsten in deze visserij voor tenminste 10% uit schol en voor tenminste 10% uit kabeljauw bestaan (zie tabel 1). Voor deze visserij is daarom een contingent schol en een vangstrecht kabeljauw verplicht.

Voor vaartuigen in het MFL1 segment met TR1 (borden) rechten moet daarom een contingent schol en een vangstrecht kabeljauw gelden om deze visserij te kunnen beoefenen. Een vangstrecht kabeljauw kan bestaan uit een contingent, individueel aandeel of een bijvangsthoeveelheid.

Vanwege het systeem van aanverwante soorten (dat voor tong en schol in stand blijft) heeft u behalve een contingent schol ook een contingent tong.

Omdat het systeem van aanverwante soorten in 2017 niet meer geldt voor kabeljauw en wijting is deze combinatie niet meer nodig. Let op: in de trawlvisserij met maaswijdte ≥ 100 mm geldt in 2017 een aanlandplicht voor wijting. Eventuele bijvangsten van deze soort zult u dus wel moeten aanlanden en indien nodig moet u hiervoor aanlandcontingenten verwerven voor zover u niet bent aangesloten bij een PO of groep waaraan een groepscontingent is toegekend.

Het is niet toegestaan om met een vaartuig dat staat ingeschreven in het MFL2 segment uit te varen met de bodemottertrawl (OTB) met maaswijdte groter of gelijk aan 100mm aan boord.

Voorbeeld 4. Flyshootvisserij in het kanaal

U wilt uitvaren met een Schotse zegen (SSC) met maaswijdte van 80mm voor de flyshoot visserij in ICES sector VIId (het Kanaal). Cijfers van Wageningen Marine Research hebben uitgewezen dat gemiddelde vangsten in deze visserij voor tenminste 10% uit horsmakreel bestaan (zie tabel 1). Voor deze visserij is daarom een vangstrecht horsmakreel verplicht.

Voor vaartuigen in het MFL1 segment met een kanaalvergunning moet daarom een vangstrecht horsmakreel gelden om deze visserij te kunnen beoefenen.

Het is niet toegestaan om met een vaartuig dat staat ingeschreven in het MFL2 segment uit te varen met de Schotse zegen (SSC) aan boord.

3.5.3 Vissoort aan boord waarvoor u geen vangstrechten heeft, wat nu?

Als u een vissoort vangt die binnen de visserij die u beoefent onder de aanlandplicht valt, dan bent u verplicht die vangst aan te landen. Meestal beschikt u in dat geval over vangstrechten, maar het kan gebeuren dat u onverhoopt toch gecontingenteerde soorten (bij)vangt, terwijl u geen vangstrecht (meer) heeft. Dit is bijvoorbeeld het geval als u geen contingent heeft of als u uw contingent of uw vangsthoeveelheid heeft volgevisst.

Ook als u geen vangstrechten (meer) heeft, moet RVO deze vangsten in mindering brengen op het nationale quotum. Dat schrijft de EU namelijk voor. Daarom moet u voor die hoeveelheden aanlandcontingenten verwerven bij RVO.nl. Voor deze aanlandcontingenten hebben wij een deel van het nationale quotum gereserveerd (zie reserves voor aanlandcontingenten). Het bedrag dat voor een aanlandcontingent moet worden betaald is gebaseerd op de marktwaarde van de desbetreffende vissoort in het vergelijkbare kwartaal van het vorige jaar en bedraagt 80% van die marktwaarde plus leges. Het totale bedrag is maximaal 90% van die marktwaarde (zie paragraaf 3.5.7 'Prijsbepaling aanlandcontingent').

U verantwoordt in dat geval de aan boord gehouden vangsten van soorten waarvoor u geen vangstrechten (meer) heeft net als de overige hoeveelheden in het bestaande vangstgedeelte van het papieren logboek of het E-logboek (NLFAR bericht) naar soort en hoeveelheid. Dit is dus inclusief de gevangen ondermaatse vis.

In de definitieve vangstopgave van het papieren logboek en binnen het E-logboek (NLLAN-bericht) vermeldt u de werkelijk aangelande hoeveelheden vis. U kunt hier indien nodig onderscheid maken tussen vis die voor normale menselijke consumptie wordt aangeland en ondermaatse vis (aanbiedingsvorm BMS) of maatse vis (aanbiedingsvorm LSC) die voor andere dan directe menselijke consumptie wordt aangeland (zie ook 2.4 in informatiebulletin december 2015).

Voor vaartuigen groter dan 12 meter wordt, indien het in het elektronisch logboek niet mogelijk is om de aanvraag tegelijkertijd met de voorafgaande kennisgeving te doen, een Return to Port (RTP)-melding waarin melding wordt gemaakt van soort(en) waarvoor u geen vangstrechten heeft beschouwd als een aanvraag voor een aanlandcontingent voor de desbetreffende soort(en). RVO bepaalt het door u benodigde aanlandcontingent op basis van uw definitieve vangstopgave.

Vaartuigen kleiner dan 12 meter die soorten aanlanden waarvoor zij geen vangstrechten hebben maken vragen een aanlandcontingent aan. RVO bepaalt het door u benodigde aanlandcontingent op basis van uw definitieve vangstopgave.

Als u lid bent van een PO of groep waaraan een groepscontingent voor een vissoort is toegekend, dan hoeft u voor bijvangsten van de desbetreffende vissoort geen aanlandcontingenten aan te vragen. Uw bijvangsten worden in dat geval in mindering gebracht op het groepscontingent.

In bepaalde gevallen is een aanlandcontingent pas nodig als u meer dan 50 kg aanlandt (zie paragraaf 3.5.5 '50 kg regel en aanlandcontingenten').

3.5.4 Reserves voor aanlandcontingenten

Voor de soorten tong, schol, kabeljauw en wijting wordt in 2017 een deel van het quotum gereserveerd voor aanlandcontingenten. Voor tong, schol en kabeljauw bedraagt deze reserve 10 ton, voor wijting 5 ton (zie tabel 3). Vorig jaar is 2% gereserveerd voor onvoorziene aanlandingen van tong en schol; deze reservering is door dit nieuwe systeem dit jaar niet nodig. De voor aanlandcontingenten aangehouden hoeveelheden blijven in nationaal beheer en worden bij onderbenutting niet verdeeld.

Tabel 3. Per soort aangehouden reserve voor aanlandcontingenten (2017)

Soort	Reserve voor aanlandcontingenten
Tong	10 ton
Schol	10 ton
Kabeljauw	10 ton
Wijting	5 ton

3.5.5 50 kg regel en aanlandcontingenten

Ten gevolge van de aanlandplicht kan het voorkomen dat u gecontingenteerde vissoorten aan boord moet houden waarvoor u geen of onvoldoende vangstrechten heeft. EU logboekplichtige vaartuigen met een lengte over alles van 10 meter of meer hoeven deze vangsten niet te registreren in het vangstgedeelte van het papieren logboek of het E-logboek zolang 50 kg of minder van een vissoort aan boord is. Deze bepaling staat bekend als 'de 50 kg regel' (zie informatiebulletin december 2015, P14). De 50 kg regel geldt per dag, of per visreis als deze langer duurt dan een dag.

Vanaf het moment dat de hoeveelheid van een vissoort de 50 kg (maats + ondermaats) overschrijdt is registratie in het vangstgedeelte van het papieren logboek of het E-logboek verplicht. Deze hoeveelheden worden in mindering gebracht op het quotum van de desbetreffende soort. Vangsten van vaartuigen die meerdere visreizen per dag maken worden dus in mindering gebracht op het quotum als meer dan 50 kg per dag wordt aangeland, ook als per visreis minder dan 50 kg is aangeland.

Vissers met een vaartuig kleiner dan 10 meter moeten vangsten van 50kg of minder wel registreren. Als voor uw vaartuig een contingent geldt, worden vangsten van 50 kg of minder van de desbetreffende soort niet in mindering gebracht op uw contingent. Als voor uw vaartuig geen contingent geldt, bent u verplicht voor de desbetreffende soort een aanlandcontingent aan te schaffen als u deze aanlandt, ook als sprake is van 50 kg of minder.

Voor vaartuigen in het MFL2 segment geldt deze verplichting voor alle initieel gequoteerde soorten. Omdat voor MFL2 een verbod bestaat om op initieel gequoteerde soorten te vissen, geldt dat voor vangsten van een beperkt aantal niet gecontingenteerde soorten door MFL2 vaartuigen toch aanlandcontingenten moeten worden aangeschaft (zie tabel 4).

Tabel 4. Overzicht van niet gecontingenteerde soorten waarvoor in 2017 een aanlandplicht geldt. Voor vangsten van deze soorten die worden gedaan met vaartuigen in het MFL2 segment moeten aanlandcontingenten worden verworven, ook als sprake is van hoeveelheden van 50 kg of minder.

Soort	Aanlandplicht in visserij met vistuigen:
Schelvis	kieuwnetten, warnetten en schakelnetten (GEN, GN, GND, GNC, GTN, GNS, GTR), haken en lijnen (LLS, LLD, LL, LTL, LX, LHP, LHM) en vallen (FPO, FIX, FYK, FPN)
Heek	haken en lijnen (LLS, LLD, LL, LTL, LX, LHP, LHM)

3.5.6 Voorheen onverdeelde bijvangsthoeveelheden

In het informatiebulletin november 2016 werd vermeld dat de onverdeelde bijvangstregelingen voor makreel, wijting, kabeljauw en horsmakreel wijzigen en dat deze hoeveelheid bij uw PO in beheer wordt gegeven als u lid bent van een PO. Dit gebeurt echter alleen indien aan uw PO een groepscontingent voor die soort is toegekend. Wanneer u geen lid bent van een PO of in voorkomend geval van de desbetreffende groep, worden de bijvangsthoeveelheden die voor uw vaartuig gelden door RVO beheerd. Voor 2017 gelden de volgende hoeveelheden (kg per jaar) Deze gegevens staan ook in bijlage III:

Soort	% quotum	Bijvangsthoeveelheid (kg / jaar)
Makreel Noordzee (MAC/2A34)	0,32%	60 kg
Horsmakreel Noordzee/Kanaal (JAX/4BC7D)	4,00%	315 kg
Kabeljauw Noordzee (COD/2A3AX4)	1,57%	400 kg
Wijting Noordzee (WHG/2AC4.)	1,16%	60 kg

Behalve de hierboven genoemde bijvangsthoeveelheden gelden ook nog de traditioneel verdeelde bijvangsthoeveelheden voor kabeljauw, wijting en makreel. Zie bijlage III in dit informatiebulletin voor een compleet overzicht.

3.5.7 Prijsbepaling aanlandcontingent

Het bedrag dat voor het aanlandcontingent moet worden betaald, bedraagt 80% van de gemiddelde opbrengst van de desbetreffende vissoort in het betrokken kwartaal van het voorafgaande kalenderjaar. Daarnaast is voor het verstrekken van een aanlandcontingent overeenkomstig het Legesbesluit visserijdocumenten een bedrag van €132,- verschuldigd. Het totale bedrag dat moet worden betaald, bedraagt echter maximaal 90% van de gemiddelde opbrengst in het betrokken kwartaal van het vorige jaar vermenigvuldigd met de hoeveelheid vis die is vermeld in de akte van aanlanding. Dit betekent dat het bedrag dat voor het verstrekken van een aanlandcontingent moet worden betaald wordt verlaagd wanneer de 90% grens wordt overschreden. Bij het vaststellen van de percentages van 80 en 90 procent is rekening gehouden met het risico dat vangsten, in strijd met de aanlandplicht, worden teruggegooid en het risico dat gericht op de desbetreffende vissoorten wordt gevestigd. Aangenomen is dat de kosten om vangsten aan land te brengen ongeveer 6% van de marktprijs bedragen.

Voor het eerste kwartaal van 2017 (1 januari tot en met 31 maart) gelden voor de vissoorten waarvoor aanlandcontingenten kunnen worden aangevraagd de volgende referentieprijzen (zie tabel 5).

Tabel 5. Referentieprijzen voor het eerste kwartaal van 2017 en afgeleide prijzen voor aanlandcontingent (€ / kg) voor soorten waarvoor in 2017 aanlandcontingenten kunnen worden aangevraagd. De referentieprijs januari - maart 2017 is de gemiddelde verkoopprijs in de periode januari - maart 2016. Prijs aanlandcontingent bedraagt 80% van de referentieprijs. Referentieprijzen voor kwartalen 2, 3 en 4 worden in de loop van het jaar gepubliceerd.

Vissoort	Referentieprijs januari – maart 2017	prijs aanlandcontingent (€/ kg)
Kabeljauw (COD)	€ 2,51	€ 2,01
Schol (PLE)	€ 1,61	€ 1,29
Tong (SOL)	€ 10,77	€ 8,62
Wijting (WHG)	€ 0,89	€ 0,71

3.5.8

Voorbeelden aanlandcontingenten

Hieronder volgen een aantal voorbeelden:

Voorbeeld 1. Aanlandcontingent voor niet contingenthouder

Voor uw vaartuig (7.45 meter) geldt geen contingent en u bent geen lid van een producentenorganisatie of groep waaraan een groepscontingent is toegekend. U vist met staand want op zeebaars en heeft bijvangst van 3 kg tong. Omdat een aanlandplicht geldt bent u in dat geval verplicht de gevangen tong aan te landen en hiervoor een aanlandcontingent aan te vragen. Voor uw aanlandcontingent betaalt u € 8,62 per kg plus €132,- leges voor het verstrekken van het aanlandcontingent . Omdat de som van het aanlandcontingent plus leges niet meer mag bedragen dan 90% van de referentieprijs betaalt u € 29,08 (3 kg * € 10,77 * 90%).

Voorbeeld 2. Contingenthouder en de 50-kilogram regel

Voor uw vaartuig (7.45 meter) geldt een contingent kabeljauw van 200 kg en een contingent wijting van 2 kg. U vist met handlijnen (LHP) en vangt onder andere 20 kg kabeljauw en 3 kg wijting. Omdat een aanlandplicht geldt bent u verplicht de gevangen kabeljauw en wijting aan te landen. Omdat voor uw vaartuig een contingent kabeljauw en een contingent wijting geldt, worden hoeveelheden van 50 kilogram of minder per dag of per visreis, als deze langer duurt dan een dag, niet in mindering gebracht op uw contingent en evenmin op het Nederlandse quotum. Voor deze hoeveelheden hoeven daarom geen aanlandcontingenten te worden aangevraagd.

Voorbeeld 3. Aanlandcontingent bij overschrijding contingent

Voor uw vaartuig geldt een contingent kabeljauw van 200 kg waarvan 180 kg opgevist en u bent geen lid van een producentenorganisatie of groep waaraan een groepscontingent kabeljauw is toegekend. U vist met boomkorren (TBB) met een maaswijdte van 120 mm en vangt 90 kilogram kabeljauw. Omdat een aanlandplicht geldt bent u verplicht de gevangen kabeljauw aan te landen. Omdat slechts 20 kilogram in mindering kan worden gebracht op uw contingent, vraagt u een aanlandcontingent aan voor de resterende 70 kilogram. Voor

uw aanlandcontingent betaalt u € 2,01 per kg plus €132,- leges voor het verstrekken van het aanlandcontingent. Omdat de som van het aanlandcontingent plus leges niet meer mag bedragen dan 90% van de referentieprijis betaalt u € 158,13 (70 kg * € 2,51 * 90%).

Voorbeeld 4. Contingent in beheer gegeven aan groep of PO

Voor uw vaartuig geldt een contingent schol, dat u in beheer heeft gegeven aan een groep of PO. Uw heeft uw contingent volledig volgevestigd. U vist met trawl-netten (OTB) met maaswijdte 100 mm en vangt 7.000 kilogram schol.

Omdat een aanlandplicht geldt bent u verplicht de gevangen schol aan te landen. U hoeft hiervoor echter geen aanlandcontingenten aan te vragen. Omdat u lid bent van een producentenorganisatie waaraan een groepscontingent is toegekend worden uw vangsten in mindering gebracht op het groepscontingent. Voor deze hoeveelheden hoeven daarom geen aanlandcontingenten te worden aangevraagd.

Als u na het aanvragen van een aanlandcontingent de beschikking krijgt over een contingent of het gebruik van dat contingent, dan worden de aangelande hoeveelheden waarvoor aanlandcontingenten zijn verstrekt daarop in mindering gebracht. Indien na de verrekening nog een hoeveelheid resteert, dan kunt u weer uitvaren. Voor zover het in rekening gebrachte bedrag voor het aanlandcontingent groter is dan €132,-, wordt het meerdere aan u terugbetaald. Voor terugbetaling worden dus eerst de leges verwerkt.

3.6 De aanlandplicht in 2017

3.6.1 Samenstelling quota: veranderingen en top-ups

Een quotum kan wijzigen ten opzichte van het voorgaande jaar omdat het bestand er beter of slechter voorstaat dan het jaar ervoor. We noemen dit bestand gerelateerde quotumwijzigingen. Een voorbeeld is de quotumstijging van heek in de Noordzee met 12,5%. Omdat het bestand er beter voorstaat mag in 2017 ten opzicht van het jaar ervoor 12,5% meer worden aangeland.

Met de introductie van de aanlandplicht in bepaalde visserijen wordt niet langer gestuurd op aanlandingen, maar op vangsten. Er is in dat geval niet langer sprake van een aanlandquotum, maar van een vangstquotum. Hoeveelheden die voorheen werden teruggezet, moeten nu worden aangeland. Omdat het niet de bedoeling is dat die extra (veelal ondermaatse) aanlandingen ten koste gaan van het aanlandquotum (voor maatse vis), is hiervoor een correctie nodig. De quotum ophogingen die nodig zijn om de hoeveelheden die voorheen werden teruggezet te kunnen aanlanden, zonder dat het aanlandquotum wordt verkleind, worden top-ups genoemd.

Voorbeeld

Het Nederlandse koolvis quotum (IIIa, IV, Uniewateren van IIa, IIIb, IIIc en deelsectoren 22-32) in 2016 was 68 ton. Voor koolvis gold in 2016 geen aanlandplicht in enige visserij. Er was daarom geen sprake van een top-up. De bestand gerelateerde quotumwijziging in 2017 voor koolvis bedraagt 46,6%. Dit betreft een wijziging ten opzichte van het voor maatse vis bestemde quotum. Het voor maatse vis bestemde quotum in 2017 bedraagt dus 99,7 ton (afgerond 100 ton). Daarnaast is een top-up van 4,1 % vastgesteld voor aanlandingen van

(ondermaatse) bijvangsten. Dit komt neer op (afgerond) 4 ton. Het totale quotum bedraagt dus 104 ton.

Het Nederlandse tong quotum in 2016 was 9.971 ton. Voor tong gold in 2016 een aanlandplicht in de BT2, TR2 en in de visserij met kieuw-, schakel- en warnetten. Daarom was een top-up vastgesteld van 1,4% (137 ton) voor vangsten die zonder aanlandplicht in deze visserijen zouden zijn teruggezet. Van het totale quotum was dus 9.833 bestemd voor maatse vis. De bestand gerelateerde quotumwijziging in 2017 voor tong bedraagt 15%. Dit betreft een wijziging ten opzichte van het voor maatse vis bestemde quotum. Het voor maatse vis bestemde quotum in 2017 bedraagt dus 11.308 ton. Daarnaast is een top-up van 7,2 % vastgesteld. Dit komt neer op 814 ton. Het totale quotum bedraagt dus 12.122.

3.6.2 Top-ups voor de aan te landen bijvangsten

Voor een aantal quota waarvoor in 2017 een aanlandplicht geldt zijn top-ups vastgesteld, omdat vangsten van ondermaatse vis niet meer overboord mogen worden gezet en moeten worden afgeboekt van het desbetreffende quotum. Deze ophogingen zijn bepaald op basis van historische teruggooicijfers. De top-up van een gecontingenteerde soort wordt niet verdeeld over de contingent houders, maar wordt voor de hele vloot beheerd door RVO.

Ondermaatse vis die wordt aangeland, wordt afgeboekt van de top-up van de betreffende soort. Dit betekent dus dat alleen de maatse vangsten van uw eigen vangstrecht worden afgeboekt, zoals nu ook gebruikelijk is.

Omdat de top-ups zijn vastgesteld op basis van historische teruggooicijfers is de verwachting dat de uitputting van het quotum voor ondermaatse vis gelijkloopt met de uitputting van het quotum voor maatse vis. In dat geval verandert er dus niets aan het quotum voor maatse vis.

Vangsten van ondermaatse vis worden niet in mindering gebracht op het contingent, tenzij de hoeveelheid ondermaatse vis die wordt aangeland groter is dan de hiervoor gereserveerde hoeveelheid.

Voor 2017 zijn voor de voor Nederland relevante quota de volgende top-ups vastgesteld:

Tabel 6. Overzicht van bestand gerelateerde quotumwijzigingen en top-ups voor aanlandingen van ondermaatse vis.

Soort	Vangstgebied	Wijziging t.o.v. 2016	Quotum 2017 (ton)	Maatse vis (ton)	Top-up	
					ton	%
Heek	IV en Uniewateren van IIa	+ 12,5 %	130	130	0	0%
Heek	VI, VII, Uniewateren en internationale wateren van Vb en internationale wateren van XII en XIV	+ 1,3 %	401	372	29	7,86%
Heek	VIIIa, VIIIb, VIIIc en VIIIe	+ 3,6 %	40	37	3	7,1%
Kabeljauw	IV, Uniewateren van IIa en IIIa tot aan het Skagerrak	+ 5,0 %	3.762	3389	373	11,0 %
Kabeljauw	Skagerrak	+ 13,8 %	29	25	4	13,8 %
Koolvis	IIIa, IV, Uniewateren van IIa, IIIb, IIIc en deelsectoren 22-32	+ 46,6 %	104	100	4	4,1 %
Langoustine	IV en Uniewateren van IIa	+ 49%	539	532	7	1,33 %
Tong	IV en Uniewateren van IIa	+ 15,0 %	12.122	11.308	814	7,2 %
Schol	IV en Uniewateren van IIa, IIIa exclusief Skagerrak en Kattegat	+ 0,0 %	46.471	45.920	551	1,2 %
Schol	Skagerrak	+ 46,0 %	2.641	2.572	69	2,7 %
Schelvis	IV en Uniewateren van IIa	- 45,0 %	147	126	21	17,1 %
Wijting	IV en Uniewateren van IIa	+ 0,0 %	787	673	114	17,0 %
Wijting	VIIb-k	+ 21,28%	134	112	22	19,93%

3.7 Maatregelen ter bescherming van de zeebaars

De maatregelen voor zeebaars worden in 2017 in de Keltische zee, het Kanaal, de Ierse zee en de zuidelijke Noordzee (de ICES gebieden IVb en IVc en VIIa, VIId tot en met VIIh) verder aangescherpt. Waarbij de paaigebieden ook het komende jaar beschermd moeten worden. Gerichte visserij met gesleepte vistuigen is vanaf volgend jaar niet meer toegestaan. Het vissen met haken en lijnen wordt toegestaan in verband met de sociale en economische impact voor deze visserij.

Verder zijn de volgende maatregelen genomen;

1. Voor alle vissersvaartuigen van de Unie geldt een verbod om te vissen op zeebaars in de ICES gebieden VIIb, VIIC, VIIj en VJJK als wel in de ICES gebieden VIIa en VIIg buiten de 12 zeemijl vanaf de basislijn die onder de soevereiniteit valt van het Verenigd Koninkrijk. Het is voor vaartuigen van de Unie tevens verboden om zeebaars die in deze gebieden is gevangen aan boord te houden, over te laden, te verplaatsen of aan te landen.
2. Het is verboden voor vissersvaartuigen van de Unie om te vissen op zeebaars, dan wel deze aan boord te houden, over te laden, te verplaatsen of aan te landen
(a) in de ICES sectoren IVb, IVc, VIId, VIIe, VIIf en VIIh.

(b) wateren binnen 12 zeemijl vanaf de basislijn die onder de soevereiniteit van het Verenigd Koninkrijk vallen in ICES gebieden VIIa en VIIg.
Ook alle commerciële visserij op zeebaars vanaf de kust is in deze gebieden verboden.
3. In de ICES gebieden IVb, IVc, VIId, VIIe, VIIf en VIIh. zijn de volgende maatregelen genomen m.b.t. onvermijdbare bijvangsten van zeebaars;
 - a. Vissersvaartuigen die met demersale bodemtrawls en zegennetten² vissen mogen vangsten van zeebaars aan boord houden, mits deze vangsten per dag niet meer bedragen dan 3% van het gewicht van de totale vangsten aan boord. De vangsten van zeebaars aan boord mogen per vaartuig niet meer bedragen dan 400 kg per maand.
 - b. In januari 2017 en van 1 april tot en met 31 december 2017 mogen vissersvaartuigen die vissen op zeebaars met haken en lijnen³ maximaal 10 ton zeebaars per vissersvaartuig per jaar aan boord houden, overladen, verplaatsen of aanlanden. Voor vissersvaartuigen die gebruik maken van kieuwnetten⁴ geldt per vaartuig een maximum van 250 kg per maand. Dit geldt uitsluitend voor vissersvaartuigen van waaruit de logboeken is gebleken dat er zeebaars is gevangen met haken, lijnen of kieuwnetten in de periode van 1 juli 2015 tot en met 30 september 2016.
4. Overdracht van de onder nummer 3 aangegeven vangstbeperkingen van ene maand naar de andere maand of tussen vissersvaartuigen is verboden.

² Dit geldt voor alle typen van demersale bodemtrawls en zegennetten:

OTB, OTT, PTB, TBB, SSC, SDN, SPR, SV, SB, SX, TBN, TBS, TB

³ Inclusief LHP, LHM, LLD, LL, LTL, LX en LLS.

⁴ Alle typen kieuwnetten en vallen, inclusief GTR, GNS, FYK, FPN en FIX.

5. Voor de recreatieve visserij geldt dat van 1 januari 2017 tot en met 30 juni 2017 alleen zeebaars gevangen mag worden op basis van het catch- en- release principe in de ICES sectoren IVb, IVc, VIIa, VIId, VIIe, VIIf, VIIg en VIIh. Dit houdt in dat de zeebaars, na vangst, onmiddellijk weer teruggezet moet worden. De zeebaars mag dus niet worden meegenomen. Dit geldt zowel voor de visserij vanaf schepen als voor visserij vanaf de kust.
6. In de volgende perioden en ICES sectoren geldt voor de recreatieve visserij inclusief die vanaf de kust een bag limit van 1 zeebaars per dag per visser;
 - a. Van 1 juli 2017 tot en met 31 december 2017 in de ICES gebieden IVb, IVc, VIIa en van VIId tot en met VIIh;
 - b. Van 1 januari 2017 tot en met 31 december in de ICES gebieden VIIj en VIIk.
7. In de ICES sectoren VIIIa en VIIIb geldt voor de recreatieve visserij in de periode van 1 januari 2017 tot en met 31 december een bag limit van 5 zeebaarzen per dag per visser.

3.8 Bijlagen TAC en Quotaverordening 2017

Dit jaar is het aantal bijlagen dat u aantreft in dit informatiebulletin beperkt. De contingentspercentages (bijlage II), de bijvangsthoeveelheden (bijlage III) en de Nederlandse quota die niet worden opengesteld op basis van artikel 10, tweede lid, van de Uitvoeringsregeling zeevisserij (bijlage IV) staan wel in dit informatiebulletin. Deze tabellen stellen we zelf op en zijn vanaf 1 januari 2017 belangrijk voor het bepalen van uw vangstrechten.

Wilt u meer weten over de TAC's en quota en de vangstverboden dan verwijzen we u naar Rijksoverheid.nl. Hier vindt u de vastgestelde Diepzeeverordening en het laatste compromis van de Visserijraad. Eind februari/begin maart ontvangt u van ons een overzicht met de quota en de vangstverboden; deze zijn dan ook verwerkt in Brussel.

3.9 Elektronisch logboek en gebruik juiste berichtcodes

3.9.1 Maaswijdte opgeven bij gebruik kieuwnetten, warnetten en schakelnetten

Bij vermelding van kieuwnetten, warnetten of schakelnetten (GN, GND, GMC, GTN, GNS, GTR) in het elektronisch logboek moet een maaswijdte worden opgegeven. Deze verplichting bestond al langer, maar ERS toetste niet in alle gevallen of de maaswijdte daadwerkelijk was ingevuld. Vanaf 1 januari 2017 is het niet meer mogelijk de vistuigcodes GN, GND, GMC, GTN, GNS, GTR in het logboek te vermelden zonder daarbij de gebruikte maaswijdte op te geven.

3.9.2 **Gebruik onbekende havencodes niet meer toegestaan**

Gebleken is dat er onjuiste havencodes in het elektronisch logboek worden opgegeven. Dit betreft codes die zijn veranderd of codes voor onbekende havens. Vanaf 1 januari 2017 is het niet meer toegestaan om deze codes te gebruiken. Er is in ERS altijd een juiste code beschikbaar voor de haven van vertrek en de haven van aanlanding. Hieronder treft u de Nederlandse havencodes aan die niet meer gebruikt mogen worden:

HAVENCODE	OMSCHRIJVING
NL*NL	Onbekende Haven In NL
NL*NR	Onbepaald T.B.V. Nat. Reserve
NL*NP	Niet reguliere plaats
NLBSL	Burgsluis
NL NES	Nes
NLTEX	Texel
NLSAL	Sint Annaland
NLONB	Haven onbekend

3.10 **E-lite systeem wordt online vervanger papieren logboeken**

In de Europese controleverordening voor de visserij (Verordening (EG) Nr. 1224/2009) staan de voorschriften vermeld voor vissersvaartuigen met betrekking tot de registratie van vangsten. In artikel 104, tweede lid, van de Uitvoeringsregeling Zeevisserij is Nationaal bepaald dat vissersvaartuigen met een lengte kleiner dan 10 meter gebruik maken van een papieren logboek voor het doen van hun vangstopgave bij de NVWA. Deze papieren logboeken die zowel bij het invullen als het verwerken veel aandacht vragen, worden in de loop van 2017 vervangen door het systeem E-Lite.

Met het systeem E-Lite kunt u na afloop van de visreis de vangstopgave vanaf uw pc of laptop online invullen met behulp van een speciaal voor dat doel ontwikkeld webformulier. Om dit formulier te kunnen gebruiken moet u beschikken over E-herkenning of een DigId, zodat uw identiteit vast komt te staan. De gegevens uit dit formulier komen nadat deze door u zijn ingevuld, in de systemen van de NVWA en RVO terecht. Voordeel ten opzichte van de papieren vangstopgave is onder andere dat registratie van de gegevens sneller verloopt en de kans op fouten in de opgaven wordt geminimaliseerd. Hierdoor kunnen de administratieve lasten worden verminderd.

U wordt per brief nader geïnformeerd over de introductie van het E-Litesysteem. Daarnaast zullen er in 2017 voorlichtingsbijeenkomsten worden georganiseerd zodat u vertrouwd raakt met de werking van het systeem.

4 Kust- en Binnenvisserij

4.1 Onderhoud mosselpercelen: het gebruik van de slibschaaf

Onlangs is er op een tweetal mosselpercelen geëxperimenteerd met het gebruik van de slibschaaf voor het verwijderen van verzandingen, zoals sliblagen en/of zandruggen. Dit experiment was succesvol, hoewel de techniek tijdrovend bleek. Voor het gebruik van de slibschaaf op mosselpercelen is een toestemming (naast een huurovereenkomst of schriftelijke toestemming voor het visrecht) van Uitvoering Visserijregelingen noodzakelijk. Deze kunt u aanvragen via vr@minez.nl. In de aanvraag dienen in ieder geval de betreffende mosselpercelen, het/de in te zetten vissersvaartuig(en) en de gewenste periode voor de werkzaamheden genoemd te worden. De voorwaarden bij de te verlenen toestemming betreffen o.a. een meldingsplicht voor de werkzaamheden bij de vakdeskundige visserij (visserijkundig ambtenaar) of medewerker van de Waddenunit in het betreffende mosselpercelengebied telkens uiterlijk 48 uur van te voren; aantoonbare toestemming vooraf van de huurder van de betreffende percelen, alsmede aantoonbare toestemming van de huurder(s) van de naastgelegen percelen en maximaal twee slibschaven per vissersvaartuig. Houd bij het doen van een aanvraag voor een toestemming rekening met een behandeltijd van 6 tot 8 weken. Voor Rijkswaterstaat dient er melding gedaan te worden via het Omgevingsloket Online van Rijkswaterstaat. Dit betreft dan een melding in het kader van het besluit Bodemkwaliteit, uiterlijk 5 dagen van te voren, en een melding in het kader van het Besluit lozing buiten inrichting, uiterlijk 4 weken van te voren.

4.2 Aanpassing tenaamstelling reguliere handkokkelvergunningen

Vanaf het seizoen 2016-2017 geldt een nieuwe wijze van uitgifte van de reguliere vergunningen voor de handkokkelvisserij. De vergunningen worden vanwege de Handelsregisterwet alleen nog op naam van een onderneming afgegeven. De handkokkelvisserij is een bedrijfsmatige activiteit en inkomsten uit de visserij worden gerealiseerd door een bedrijf. Dit bedrijf dient te zijn ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel.

Het daadwerkelijk uitvoeren van de visserij blijft toegestaan voor slechts één natuurlijke persoon per vergunning. Deze persoon zal op de reguliere handkokkelvergunning worden vermeld met zijn naam en burgerservicenummer. Deze "gebruiker" kan de handelingsbevoegde persoon van het betreffende bedrijf zijn of iemand die in dienst is van het betreffende bedrijf.

Als er een andere gebruiker gaat vissen met de vergunning moet dit worden aangegeven bij Uitvoering visserijregelingen. Hiervoor kan het formulier "Aangifte van wijzigingen vergunningen en huurovereenkomsten visserij" - te vinden op Mijn.RVO.nl onder "vergunning en erkenning aanvragen" en dan "onthefing en vergunning Visserijwet" - worden gebruikt. Onder direct regelen, vindt u de link "wijzigingen doorgeven" naar dit pdf formulier. In dit formulier kunt u bij onderdeel 3.6 de details van de wijziging van de gebruiker invullen.

Bij een wijziging van de gebruiker op een vergunning geldt dezelfde werkwijze en procedure als bij overdracht van dit document. Dit betekent dat de secretaris van de Vereniging van Handkokkelvissers "Op Handkracht Verder" (OHV) wordt geraadpleegd om te controleren of

de beoogde gebruiker lid is van de vereniging en daarmee voldoet aan de Nb-wetvergunning. Bij een positieve beslissing worden er nieuwe documenten verstrekt. Als deze documenten in het bezit zijn van de gebruiker, kan deze de visserij daadwerkelijk uitoefenen. Voor deze handeling worden leges in rekening gebracht.

Deze wijze van uitgeven van de reguliere handkokkelvergunningen zal in 2017 worden geëvalueerd.

4.3 Maatregel tegen oneigenlijke inzet vaste vistuigen Oosterschelde

De kreeftenvisserij in de Oosterschelde is slechts toegestaan vanaf de laatste donderdag van maart tot en met 15 juli (*'kreeftenseizoen'*). Een aantal vaste vistuigvissers bezette echter ruim vóór de openstelling van het kreeftenseizoen vrije grondlocaties, die geschikt en interessant zijn voor de kreeftenvisserij. Uit een monitoring in 2015 is gebleken dat dit 'claimgedrag' meerdere malen heeft geleid tot conflicten en hinder. Een dergelijke inzet van vaste vistuigen binnen deze kreeftenlocaties wordt dan ook als oneigenlijk en ongewenst ervaren.

Om dit gedrag tegen te gaan, is besloten dat in 2017 en 2018 voor een 10 tal specifieke kreeftenlocaties (zie figuur 1) op de vrije grond in de Oosterschelde alle vaste vistuigen (incl. vislijnen, ankers e.d.) uit het water verwijderd moeten zijn in de periode van 1 februari tot en met de eerste maandag van maart. Gedurende deze periode is enkel de visserij met de zegen nog toegestaan binnen deze locaties.

Het plaatsen van vaste vistuigen is vanaf de eerste dinsdag van maart vanaf 9.00 uur weer toegestaan. En uiteraard alleen met die vissersvaartuigen waarvoor een vergunning is verleend. Deze tijdelijke maatregel zal in de zomer van 2018 worden geëvalueerd. Op basis van de resultaten van deze evaluatie, als ook de eventueel op dat moment bij het ministerie van EZ voorgestelde andere – door een groep vissers gedragen – maatregelen, zal in het najaar van 2018 een besluit worden genomen over voortzetting, aanpassing of beëindiging van deze 'anti-claimmaatregel' voor de periode vanaf 2019.

Figuur 1. begrenzing (in rood) van kreeftenlocaties waar gedurende 1 februari tot en met de eerste maandag van maart geen vaste vistuigen mogen worden geplaatst. (Aan deze afbeelding kunnen geen rechten worden ontleend)

4.4 Aalvangst opgaves

Op grond van artikel 10a van de Uitvoeringsregeling visserij is elke visser die gebruik maakt van aalvistuigen verplicht om wekelijks opgave te doen van de gebruikte vistuigen en de vangsten van aal die daar al dan niet mee zijn gerealiseerd (N.B. Ook als niet wordt gevestigd of als er 0 kg aal gevangen is moet opgave worden gedaan!).

Een aantal vissers heeft zich in de afgelopen periode niet gehouden aan deze verplichting. In de komende periode zal Uitvoering visserijregelingen vissers die geen opgave hebben gedaan aanschrijven. Aan hen zal nog eenmaal de mogelijkheid worden geboden om de ontbrekende opgaves aan te vullen.

Als niet of niet volledig en correct aan de opgave verplichting wordt voldaan is Uitvoering visserijregelingen gerechtigd maatregelen op te leggen aan de betreffende visser. Deze maatregel bestaat uit een dwangsom voor elke week dat niet aan de verplichting is voldaan.

De aalvangstopgave kan worden ingediend via Mijn.RVO.nl. De opgave moet uiterlijk op dinsdag in de week volgend op de week waarover opgave wordt gedaan zijn ingediend. Als van tevoren bekend is dat een of meerdere weken niet zal worden gevestigd dan kan dit van tevoren worden opgegeven.

5 Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV)

5.1 Planning openstelling subsidieregelingen 2017

De Europese Unie en de Nederlandse overheid willen met het EFMZV bijdragen aan de verwezenlijking van het nieuwe Gemeenschappelijk Visserijbeleid. Centraal element daarin is duurzaam gebruik en instandhouding van natuurlijke hulpbronnen. In de Nederlandse aanpak staan de volgende zaken centraal: de invoering van de aanlandplicht, verdere verduurzaming van de visserij- en aquacultuur en verbetering van de rendementen in de visserij- en aquacultuurketen.

Hieronder (zie tabel 7) vindt u de verschillende regelingen die in 2017 zullen worden opengesteld. Genoemde data zijn onder voorbehoud.

Aan onderstaande planning en genoemde bedragen en percentages kunnen geen rechten worden ontleend.

Meer informatie over het fonds, de regelingen en de voorwaarden kunt u vinden op www.rvo.nl

Tabel 7. Subsidieregelingen die in 2017 zullen worden opengesteld. Genoemde data zijn onder voorbehoud. Aan onderstaande planning en genoemde bedragen en percentages kunnen geen rechten worden ontleend.

Regeling (nr)	Openstelling	Omschrijving	Minimale subsidiabele kosten (€)	Maximale subsidie per aanvrager (€)	Totaal budget (€)
Jonge Vissers (31)	2 januari – 29 december (jaarlijks)	Subsidie voor jonge vissers om nieuwe economische activiteiten op te starten. Vissers jonger dan 40 jaar kunnen een subsidie ontvangen als zij voor het eerst een vissersvaartuig willen aanschaffen.	n.v.t.	25% van de aanschafwaarde van het schip tot maximaal 75.000	350.000
Marketingplannen (66)	1 augustus – 31 augustus (jaarlijks)	Producentenorganisaties voor visserijproducten en voor aquacultuurproducten stellen jaarlijks een productie- en afzetprogramma op om hun leden tot duurzame visserij- en aquacultuuractiviteiten aan te zetten. Met de subsidie Productie- en afzetprogramma's krijgen deze erkende producentenorganisaties hierbij ondersteuning.	n.v.t.	5.900 per producenten organisatie (PO)	59.000
Innovatie Visserij (39)	1 maart – 18 mei 2017	Op grond van deze subsidiemodule kunnen visserijorganisaties, visserijondernemingen en overige marktdeelnemers, al dan niet in samenwerkingsverband, in aanmerking komen voor subsidie voor innovatieprojecten gericht op het ecologisch verduurzamen van de visserij.	Kust- en binnenvisserij: 100.000 Zeevisserij: 250.000	50% Uitzondering: 75% voor collectieve begunstigde. Maximaal 700.000	3.500.000

Partnerschappen vissers/wetenschap (28)	1 maart – 18 mei 2017	Subsidie bedoeld voor publiek-rechtelijke instanties, NGO's, vissers en vissersorganisaties ter bevordering van kennisontwikkeling en kennisverspreiding tbv verduurzaming en rendements-verbetering. Denk aan steun voor kenniskringen, pilots, nieuwe samenwerkingsverbanden, pulsonderzoek.	150.000	50% Uitzondering: 100% voor publiekrechtelijke organisaties, visserij organisaties en NGO's wanneer er sprake is van project met innovatieve kenmerken. Max 1.000.000	1.600.000
Innovatie Aquacultuur (47)	1 mei – 13 juli 2017	Subsidie voor schelpdierkwekers, aquacultuurondernemers, viskwekers ter bevordering van innovaties ter verduurzaming en rendementsverbetering in de schelpdiersector, in de viskweek maar ook in nieuwe vormen van aquacultuur zoals zilte landbouw.	300.000	50% Maximaal 750.000	2.500.000
Investerings visserij (38)	1 juni – 31 oktober 2017	Subsidie voor ondernemers in de visserij, erkende visserijorganisatie die investeringen willen doen om ongewenste vangsten te voorkomen en te beperken en het faciliteren van aanlandplicht.	nader te bepalen	nader te bepalen	3.000.000
Innovatie Rendements- verbetering (26)	15 juni – 31 augustus 2017	Subsidie bedoeld voor ondernemers in de visserij, erkende visserijorganisatie ter bevordering van innovaties gericht op rendements- verbetering in zowel de visserij als in de verwerking en afzet en innovaties gericht op waardevermeerdering in de keten het versterken van vraagsturing.	300.000	50% Uitzondering: 75% voor collectieve begunstigde. Maximaal 750.000	2.500.000

Bijlage I Visserijinspanning 2017

Totale toegestane visserij-inspanning, uitgedrukt in kW dagen per categorie vistuig en per beheerperiode.

Vistuigcategorie	Vistuig categorie code	Visserij-inspanning in de maanden februari 2017 tot en met januari 2018
Boomkorren (vistuigtype TBB) met een maaswijdte: gelijk aan of groter dan 80mm:	BT1 en BT2	37.956.887

Bijlage II Contingentpercentages 2017 ten opzichte van 2016

Vissoort	Gebied	Percentage
Blauwe wijting	EU wateren en internationale wateren van de ICES gebieden I, II, III, IV, V, VI, VII, VIIIa, VIIIb, VIIIc, VIIIe, XII en XIV	185,5554%
Grote Zilversmelt	EU wateren en internationale wateren van de ICES gebieden V, VI en VII	89,9678%
Haring	EU wateren en internationale wateren van de ICES gebieden I en II	204,5345%
	EU wateren van het ICES gebied IV ten noorden van 53°30'NB	94,8522%
	ICES gebieden IVc en VIId	92,0504%
	EU wateren en internationale wateren van de ICES gebieden Vb, VIb en VIa-Noord	100,0000%
	ICES gebieden VIa-Zuid, VIIb en VIIC	100,0075%
	ICES gebieden VIIg, VIIh, VIIj en VIIk	93,6035%
Horsmakreel	EU wateren van de ICES gebieden IIa, IVa, VI, VIIa, VIIb, VIIc, VIIe, VIIf, VIIg, VIIh, VIIj, VIIk, VIIIa, VIIIb, VIIIc, VIIId en de EU wateren en internationale wateren van het ICES gebied Vb en de internationale wateren van de ICES gebieden XII en XIV	76,5700%
	EU wateren van de ICES gebieden IVb, IVc en VIId	126,4512%
Kabeljauw	ICES gebied IV, de EU wateren van het ICES gebied IIa en het ICES gebied IIIa tot aan het Skagerrak	104,7071%
Makreel	ICES gebieden VI, VII, VIIIa, VIIIb, VIIIc en VIIId, de EU wateren en internationale wateren van het ICES gebied Vb en de internationale wateren van de ICES gebieden IIa, XII en XIV	113,9704%
Schol	ICES gebied IV, de EU wateren van het ICES gebied IIa en het ICES gebied IIIa tot aan het Skagerrak	99,9825%
Tong	EU wateren van de ICES gebieden II en IV	114,9194%
Wijting	ICES gebied IV en de EU wateren van het ICES gebied IIa	98,9406%

Bijlage III Bijvangsthoeveelheden 2017

Vangsthoeveelheden, bedoeld in artikel 24 van de Uitvoeringsregeling Zeevisserij voor het kalenderjaar 2017

Artikel	Quotum	Hoeveelheid
Artikel 24, eerste lid, onderdeel a	Kabeljauw (COD/2A3AX4)	152 kilogram per maand
	Wijting (WHG/2AC4.)	40 kilogram per maand
	Makreel (MAC/2A34.)	196 kilogram per maand
Artikel 24, eerste lid, onderdeel c (voorheen onverdeelde bijvangst)	Kabeljauw (COD/2A3AX4)	400 kilogram per jaar
	Wijting (WHG/2AC4.)	60 kilogram per jaar
	Makreel (MAC/2A34.)	60 kilogram per jaar
Artikel 24, eerste lid, onderdeel d (voorheen onverdeelde bijvangst)	Horsmakreel (JAX/4BC7D)	315 kilogram per jaar

Bijlage IV Niet opengestelde quota 2017

De Nederlandse quota die niet worden opengesteld op basis van artikel 10, tweede lid, van de uitvoeringsregeling Zeevisserij

Soort	Vangstgebied	Hoeveelheid (in ton)
Schol	ICES gebied VIIa	9
	ICES gebieden VIIh,j,k	32
Tong	ICES gebied VIIa	3
	ICES gebieden VIIh,j,k	51
	ICES gebieden VIIa,b	235

Dit is een publicatie van:
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag
T +31 (0) 88 042 42 42
F +31 (0) 88 602 90 23
E klantcontact@rvo.nl
W www.rvo.nl

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van
Economische Zaken

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | december 2016

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert
duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met
subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en
regelgeving. RVO.nl werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO.nl is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken.